Västerås Släktforskarklubb

AROSIANA

Hösten 2000

Höstens program

Torsdagen den 14 september kl. 19.00
Biskop Claes-Bertil Ytterberg kommer och berättar om vad som ingår i en biskops arbete utöver gudstjänster och prästvigningar.
Lokal: IOGT-NTO:s lokaler på Slottsgatan 6.
Anmälan:
senast 10/9 till Larsowe Roman tfn. 021-35 86 91

Lördagen den 16 september kl. 10.00 -16.00
Anbytardag i Västerfärnebo i samarbete med Sala Släktforskarförening.
Lokal: Hembygdsgården i Västerfärnebo. Följ gul skyltning från kyrkan.
Kostnad: 150 kr. inkl. lunch och kaffe.
Anmälan till Peder Danielsson tfn. 021-275 50 eller Kerstin Myrberg 0224 -145 23 senast 1 september.
Se separat annons sid. 3

Lördag 30 september och söndagen 1 oktober
Bussresa till Släktforskarnas Hus i Leksand för en forskarhelg där.
Anmälan till Peder Danielsson 021-275 50 eller Sten-Ove Sandell tfn. 021-620 65 **snarast**. 20 stycken forskarplatser är bokade, (men kan utökas) därför anmäl Dig så fort som möjligt. Först till kvarn o.s.v.

Torsdagen den 19 oktober kl. 19.00
Göran Rydén från Uppsala kommer och berättar om "Hammarsmedshushållens livsbetingelser"
Lokal: Mälarenergis samlingslokal "Kopplingen"
Adress: Carl Hennings gata 2.
Anmälan senast söndag 15 okt. till Gunnar Andersson tfn. 021-12 35 48 eller Sven Olby tfn 021- 204 94

"Läroverket".
Foto från "Gamla Västeråsbilder" utgiven av Västerås frimärksklubb.

Torsdagen den 2 november kl. 19.00
Demonstration av klubbens register och CD-skivor.
Lokal: Mälarenergis samlingslokal "Kopplingen"
Adress: Carl Hennings gata 2.
Anmälan senast söndagen 20 okt. till Sven Olby tfn. 021-204 94 eller Peder Danielsson tfn. 021-275 50.

Torsdagen 16 november kl. 19.00
Västerås Bokbindargille kommer och visar hur man på ett enkelt sätt kan binda in sina släktforskarhandlingar och dokument.
Lokal: Mälarenergis samlingslokal "Kopplingen"
Adress: Carl Hennings gata 2.
Anmälan senast söndagen 12 nov. till Larsowe Roman tfn. 021-35 86 91 eller Sten-Ove Sandell 021-620 65.

Torsdagen 7 december kl. 18.00
Möte för nya medlemmar.
Lokal: Mälarenergis samlingslokal "Kopplingen"
Adress: Carl Hennings gata 2.
Personlig inbjudan utsändes.
Anmälan senast söndag 3 dec. till Sven Olby tfn. 021-204 94 eller Yngve Mathisen tfn. 021-41 79 52.

Klubbens organisationsnummer 878001-8334 **ISSN 1402-0300**

Styrelsen för år 2000-2001

Ordförande	Sven Olby Tfn. 021-204 94	Ragnaröksgatan 12 e-postadress: **soy@mdh.se**	723 55 Västerås
V.ordförande	Peder Danielsson Tfn. 021-275 50	Ishavsvägen 9 e-postadress: **ek.pd@swipnet.se**	722 31 Västerås
Sekreterare	Larsowe Roman Tfn. 021-35 86 91	Råbykorset 38 e-postadress: **larsowe.roman@swipnet.se**	724 69 Västerås
Kassör	Yngve Mathisen Tfn. 021-41 79 52	Skördegatan 1	724 66 Västerås
Ledamot	Sten-Ove Sandell Tfn. 021-620 65	Rosenlund Sevalla e-postadress: **s-o.sandell@telia.com**	725 95 Västerås
Suppleant	Gert Alsenmyr Tfn. 021-41 24 22	Fornminnesgatan 8 e-postadress: **gi.alsenmyr@telia.com**	723 51 Västerås
Suppleant	Gunnar Andersson Tfn. 021-1235 48	Soldatgatan 8 e-postadress: **gunnar.andersson.vasteras@ebox.tninet.se**	723 45 Västerås
Revisor	Bernt Storm Tfn. 021-14 72 38	Uniformsgatan 6 e-postadress: **b.storm@telia.com**	723 50 Västerås
Revisor	Börje Bertills Tfn. 021-35 67 36	Kakelugnsgatan 5	724 76 Västerås

Tidningsredaktör: *Sten-Ove Sandell* Adress se ovan.

Redaktionskommitte:

	Ulla Sköld Tfn. 021 - 80 46 35	Orkangatan 4 e-postadress: **ulla.skold@edu.vasteras.se**	723 50 Västerås
	Birgitta Roman Tfn. 021 - 35 86 91	Råbykorset 38 e-postadress: **larsowe.roman@swipnet.se**	724 69 Västerås
	Gert Alsenmyr. Tfn. 021 - 41 24 22	Fornminnesgatan 8 e-postadress: **gi.alsenmyr@telia.com**	723 51 Västerås
Materialförv.	Gun Envall-Larsson Tfn. 021-13 16 42	Krysshammargränd 4	724 64 Västerås

Årsavg. 90 kr. Familjeavg. 120 kr. Junioravg. (under 25 år) 40 kr. P-gironr. 96 054-2
Arosiana kostar 20 kronor Vår forskarförteckning kostar 40 kronor inkl. frakt.

Adressändring: Meddela kassören snarast, så att utskicken kommer fram till Dig, och kassören slipper en massa trassel med posten.

OBS! Alla artiklar som är undertecknade med **fet stil** är insända av medlemmar i klubben.

Klubbens hemsida på internet: **http://arosiana.webjump.com**

Västerås Släktforskarklubb och Sala Släktforskarförening

inbjuder till

Anbyte i Västerfärnebo lördagen den 16/9

Område: I första hand Västerfärnebo församling men har du forskning i Karbenning så tar du med den också.

Tid: Lördagen den 16/9 kl. 10.00 – 16.00.

Plats: Västerfärnebo skola. Följ gul skyltning från kyrkan.

Pris: 150 kr inklusive lunch och kaffe.

Anmälan ska vara oss tillhanda senast den 1 september och görs genom inbetalning av 150 kr till postgiro nr. 492 30 98-0 där du uppger namn, adress, telefonnummer, eventuell epostadress och ange om du tänker ta med dig egen dator. Skriv också ner de släktnamn och byar i Västerfärnebo som intresserar dig så ska vi ta fram en forskarförteckning som gör det lättare för Er att hitta varandra på anbytet.

Om inte postgirotalongen räcker till för detta skicka då dessa uppgifter med brev eller epost till:

Kerstin Myrberg, Norra Kumlaby 5038, 733 92 Sala, e-post: kerstin.myrberg@swipnet.se

OBS! Anmälan är bindande!

Vid frågor vänd er till Kerstin Myrberg 0224-14523 eller Peder Danielsson 021-27550.

Välkomna!

Ordförande har ordet.

När detta skrives är vårprogrammet avslutat med en trevlig resa runt Husbyringen, och sommaren har börjat med en ovanligt rik blomning. Vi ser fram emot en härlig semester med sol och lata dagar. När du läser detta vet vi hur det blev!

Styrelsen har satt ihop ett höstprogram med många olika aktiviteter, och vi hoppas att många kommer att deltaga i de, som vi hoppas, trevliga mötena.

För er som ännu inte upptäckt datorns förmåga att ta hand om och organisera forskningsresultaten, kan jag ordna en kurs i DISGEN för Macintosh, där alla deltagare får behålla den Mac SE som vi kommer att använda. Som medlem i DIS (100 kr/år) får man använda programmet för Mac gratis. Kursen kostar 600 kr för 3x5 timmar. Är du intresserad så hör av dig till mig (021-204 94).

I år håller Sveriges Släktforskarförbund sin riksstämma i Linköpings Folkets park den 26-27 augusti, så vi kanske ses där. Släktforskarhälsningar

Sven Olby

Från redaktören!

HEJ!

Nu är det dags för ett nytt exemplar av tidningen och med hjälp av den nya redaktionskommitten så ser tidningen lite annorlunda ut denna gång. Till det bättre hoppas vi. Precis som förut gäller att Ni alla måste hjälpa till att skicka in bidrag till oss, för utan Er medverkan blir det ingen tidning. Det går bra att sända in dessa antingen handskrivna, maskinskrivna eller på diskett. Om Ni lämnar en diskett så är det lättats om texten är skriven i Word och utan radbrytning, bara löpande text. Framför allt SKICKA IN BIDRAG!

Är Du tveksam om materialet är något för tidningen så hör gärna av Dig till mig (eller någon av medlemmarna i kommitten) så kan vi gemensamt komma fram till om materialet passar i tidningen. Inget bidrag är för litet för att komma med.

Sten-Ove Sandell

Presentation av ny styrelsemedlem

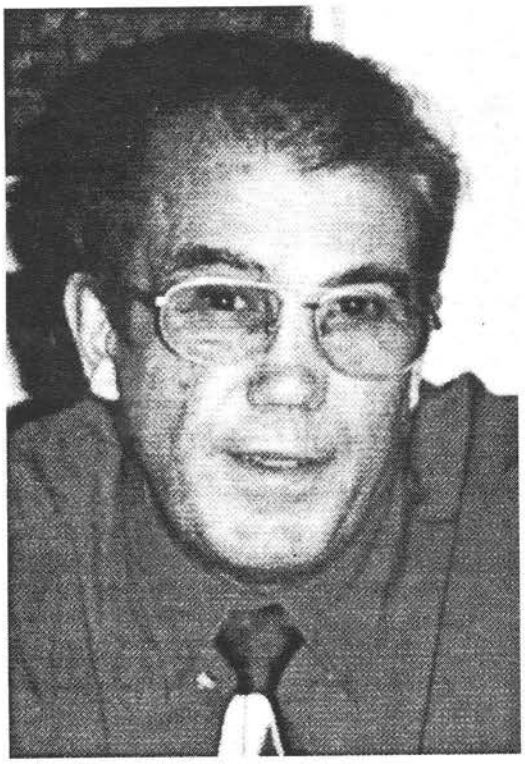

Hej, jag heter Gert Alsenmyr och blev vid årsmötet i april invald som suppleant för ett år i styrelsen. Jag blev också vald att deltaga i redaktionskommittén under Sten-Ove Sandells ledning.

Jag har växt upp i Knäred i Laholms kommun i södra Halland. Knäred är historiskt känt från freden i Knäred 1613 mellan Sverige och Danmark men också för att Sydkraft har haft sin ledningscentral där för sina vattenkraftverk i södra Sverige. Under mina uppväxtår har jag alltid bott intill ett brusande vattenkraftverk i Lagaån och jag skulle ju bli elkraftingenjör precis som min pappa. Det blev jag också efter studier på Högre Tekniska Läroverket i Västerås, det bästa utbildningsstället i Sverige sade man till mig. Jag återvände dock inte till Knäred utan utbildade mig i stället till lärare i matematik och fysik i Stockholm och bodde hela tiden kvar i Västerås. Jag har arbetat som lärare på Rudbeckianska skolan, Carlforska skolan och Hagaskolan innan jag 1972 blev rektor i Surahammar. Jag återvände till Västerås 1978 och var fyra år på Gideonsbergsskolan, 12 år på Skiljeboskolan och avslutade min yrkesbana med tre år på Ekbergaskolan där jag dock under det sista året var mest sjukskriven och blev sjukpensionär senhösten 1997. Sammanlagt blev det 12 år som lärare och 25 år som rektor.

Under hela 90-talet talade jag om att börja släktforska men tiden räckte inte till varför starten dröjde till efter pensioneringen. Jag började med att gå en grundkurs i släktforskning och jag har nu hållit på i drygt två år att forska och är helt gripen av historien runt min fru Ingers och mina anfäder. Mina farföräldrar kom från Lund och det är företrädesvis i sydvästra Skåne jag har mina anor. Mina morföräldrar bodde i Holje, nuvarande Olofström, och anfäderna hittade jag runtom i Jämshögs församling i Blekinge. Min fru Inger, vars mamma fyllde 98 år i maj, har sina anor i första leden i södra Halland. På hennes pappas sida från och med Lena-Greta Leander, vars gravsten från 1875 finns kvar på Veinge kyrkogård i socknen intill Knäred, höll de mest till i västra Småland. Namn och släkter som finns med är utöver Leander bl.a. Hallborg, Bjugg, Hagelman, Beth (adlades på manliga sidan till Adlerbeth), Comerus, Ausius, Lindelius, (Elisabeth Lindelia, vars make Samuel Broderzonius var morfar till Carl von Linné), Hane, Svalander, Dugg, Andreœ, Torchilli och Magni m.fl. Den äldst belagda anfadern är bonden Torkel Andersson i Jönköping som föddes i slutet av 1400-talet och som hade råd att bekosta tre söners utbildning till präster. En blev kh i Hovmantorp i Småland, en blev ordinarius (biskop) i Jönköping och en, Laurentius Torchilli, blev kh. i Irsta och domkyrkosyssloman i Västerås. Inger och jag var alltså inte först i Västerås av våra släkten utan vi hade en föregångare här femhundra år före oss. Släktforskning är fantastiskt roligt. Jag försöker läsa om den svenska historien parallellt med min forskning och sätta personerna in i den miljö de levde i med krig och elände och med romantik i form av historiska romaner från samtiden. När och hur Skåne, Halland och Blekinge blev svenskt är ju klart också ett kärt ämne.

Om någon är intresserad av flera namn/släkten bland våra anfäder kan ni studera den nya forskarförteckning som Västerås Släktforskarklubb kommer att utge inom en snar framtid. Ring mig gärna om ni har samma namn i er forskning för utbyte av forskarresultat.

Kvinnoöde

Släktforskardagarna i Linköping den 26-27 aug. har som tema: Kvinnoöden.

Min fru Inger har som en ana, 10 led före henne, en kvinna **Kristina Halvardsdotter**.

En västgötsk "stormor" och släktkretsen kring henne som levde 1575-1651 och som var ett kvinnoöde eller ännu hellre "kvinnor kan"-öde är väl värt att omnämna. Det mesta av nedanstående har jag tagit från Släkt och Hävd 1981 nr.1 där man redovisat forskning av Nils Fredrik Beersthål.

Kristina Halvardsdotter i Västergötland var samtida

med "Stormor i Dalom", prästfrun Margareta Buraea. Genom sina tio kända till mogen ålder komna barn i tre giften och sina 25 barnbarn kan denna Kristina Halvardsdotter räkna en mängd nu levande svenskar förutom åtskilliga personer i andra europeiska länder och i Amerika bland sina ättlingar. Av mera bemärkta personer, som härstammar från henne, kan nämnas biskoparna Johannes Gezelius d.y. och Johannes Gezelius nepos. Isak Heurlin och Thure Annerstedt, vidare Samuel Ödmann, Gunnar Olof Hyltén-Cavallius, Lina Sandell, Emilia Fogelklou och Sven Lidman.

Genom att jämföra sigill anser Nils Beerståhl att det är sannolikt att kyrkoherden i Vånga i Skånings härad Halvardus Petri var fader till Kristina Halvardsdotter. Han var kh i Vånga från mitten av 1550-talet till sin död 1587.

I första delen av Västgöta regementes personhistoria har Nils Belfrage låtit avtrycka en supplik (respektfull anhållan) från regementsskrivaren Halvard Brandts åldriga moder till drottning Kristina med begäran om konfirmation (bekräftelse) på en till kronan av hennes make länsbokhållaren Anders Hansson förpantad gård, vilken beviljades 2/2 1650. Suppliken är undertecknad av Kirstin Halfwordsdotter, Högbedrövad änka. Tillsammans med denna i Riksarkivets Biographicasamling ligger en annan supplik från Kristina Halvardsdotters svärson fogden över Orreholmens län i Västergötland Isak Andersson Mogren och av denna kan man se att det är fogden med sin drivna handstil, som fört pennan också i svärmoderns böneskrift.
Kristina Halvardsdotter var gift tre gånger.

Make 1. *Arvidus Petri Bechius*, var pastor i Gudhem 1569 då han fick Kullagården till Stom, erlade 1571 till Älvsborgs lösen 3 lod silver och 4 rdr. i penningar, underskrev Uppsala mötes beslut 1593 och dog den 27 juni 1608. Hans gravsten finns ännu bevarad i Gudhems kyrka. Han hade fyra barn, varav Halvard Brandt var en. (Se ovan)

Make 2. *Johannes Haquini Bjugg,* var komminister i Gudhem 1610. Han dog troligen ganska snart därefter. Han bör ha kommit till pastoratet redan vid företrädarens död 1608 och tämligen omedelbart konserverat änkan Kristina Halvardsdotter men sedan tjänstgjort endast några få år innan han själv avlidit. Därpå tyder också att endast ett barn omtalas, som uppnått mogen ålder, nämligen Arvid Jönsson Bjugg.

Make 3. *Anders Hansson Brinte, (g 1613)* i Hofmende (Ingers anfader) var son till Johannes Hans Jonae kyrkoherde i Frändefors (1592-1611), och hans hustru Anna Olofsdotter. Hennes fader Olavus Benedicti var tidigare kyrkoherde i Frändefors i Dalsland. Anders Hansson Brinte var först häradsskrivare, sedan kammarskrivare och till sist blev han bokhållare uti Skaraborgs län. I de offentliga arkivens handlingar från Skaraborgs län (t.ex. Vartofta härads domböcker) träffar man ofta på Anders Hanssons namn. 1624 köpte han Pädher Börssons gård i Åsle, som sedan kallas Stora Skattegården och alltjämt är i hans ättlings ägo.

De hade fem barn som levde till vuxen ålder varav Bengt Andersson Brinte (Ingers anfäder) var en. Han var mönsterskrivare och dog före 1650. Han var stamfader för den svensk-finländska släkten Bjugg och fader till komministern Laurentius Benedicti Bjugg, 1639-1740 i Stengårdshult.

Sonen Laurentius (Lars) Bjugg var gift med Karin Austrenia. Han blev alltså 101 år och i Herdaminnen står det om honom att han blev utnämnd till komminister 1680 i Stengårdshult och att han i 60 års tid innehade denna tjänst. Han bodde på sitt rusthåll Gunnarstorp i Kind och det berättas att han "hafva gått tvänne mil till kyrkan ännu sista året af sin lefnad, med strumpor och skor på ryggen för att spara skosulorna".

I Släkt och Hävd beskrivs sedan de olika utgående släktgrenarna: Gutheim och den adlade ätten Gutheimb, släkten Brandt, släkterna Dimbodius-Dimberg och adl. ätten Dimborg, släkten Bjugg, släkten Brinte-Brynterus, Väbjörntorpssläkten, Espåssläkten och Seltorpssläkten. Alla släkterna utgående från Kristina Halvardsdotter och ordentligt redovisade med diagram och text.

I rakt nedstigande led kommer vi så småningom från Stengårdshult till Mästocka, en liten by mellan Veinge och Knäred, och till Lena-Greta Leander, vars gravsten fortfarande står kvar på Veinge kyrkogård, samt till Ingers pappa Hugo Bengtsson.

Gert Alsenmyr

Boktips

Synd och skam
Ogifta mödrar på svensk landsbygd 1680-1880 av Marie Lindstedt Cronberg.

I dagens Sverige föds flertalet barn av ogifta kvinnor. Men för inte så länge sedan betraktades sådant som synd och skam. "Synd och skam" är en doktorsavhandling i Lund 1997 och handlar om den utomäktenskapliga sexualiteten i det svenska bondesamhället. Flera av oss har i vår forskning i kyrkoböcker antagligen stött på begreppet "oäkta barn". I denna bok får vi ta del av vad detta innebar och hur lagstiftning m.m. har förändrats.

Boken finns på bibliotekets fackavd Kc. 4.

Medlemsmötet 27 januari 2000.

Ordförande Sven Olby hälsade de 38 närvarande medlemmarna välkomna till kvällens möte. Han hälsade också kvällens föredragshållare Bertil Larsson varmt välkommen.

Olby informade om kommande aktiviteter, möten och andra släktforskaraktualiteter.

Bertil Larsson, som varit biträdande sysslоman vid Socialförvaltningen (kallat för Bläckhornet) här i Västerås, höll föredrag med utdrag från sin bok "Kvarbo eller Särbo". Särbo står för: särskilt boende, och kvarbo står för: kvarboende hemma. I Västerås väljer 93% kvarbo-alternativet.

År 1533 kom "Gustav Vasas reglemente om Västerås Hospital". Hospitalet låg där Stora Vestmannia ligger idag.

År 1886 köpte Västerås stad Karlslunds gård för att användas som fattigvårds- och försörjningsgård.

År 1956 invigdes Västergården vid Narvavägen, ett modernt ålderdomshem, där de boende hade ett rum, egen toalett och egen brevlåda. 1966 invigdes Östergården på Malmaberg. Det sista ålderdomshemmet blev Södergården.

År 1952 började Hemtjänstverksamheten i Röda korsets regi och de som hjälpte de gamla i hemmet kallades för hemsamariter.

Det första pensionärshemmet invigdes 1932 på Föreningsgatan. Sedan följde Prästkragegatan 1942 och Resmilan vid Odensviplatsen. Därefter kom servicehusen med bl.a. Herrgärdet.

Det finns äldreboende i privat regi också t.ex. Flodinsgården, Maria-Hemmet (Katolska kyrkan) och Hjärtpunkten i Skiljebo.

Det finns mer intressant information att hämta i Bertil Larssons bok. Kvällen avslutades med sedvanligt kaffesamkväm och erfarenhetsutbyte.

Minnesnoterade gjorde ***Larsowe Roman***.

Medlemsmötet 17 februari 2000.

Den här kvällen hade endast 27 medlemmar kommit för att få information om Släktforskarnas Hus i Leksand. Ordförande Sven Olby hälsade Perhåkan Fors, chef för Släktforskarnas Hus, och medlemmarna välkomna till kvällens möte. Olby informerade om det kommande årsmötet och annat aktuellt och lämnade ordet till Perhåkan Fors.

Fors berättade att "Släktforskarnas Hus" drivs av en stiftelse med samma namn och att de finns i gamla Sockenstugan i Leksand, som ägs av Leksands kommun. Stiftelsen har köpt ett eget hus i Moskogen i en annan del av Leksand (Sanddalen) och skall flytta dit under våren i år. "Huset" har fått EU-pengar till ett 2-årigt utvecklingsprojekt "Utveckla forskarsalen och digitaliseringen" och scanna in handlingar till en databas, bl.a. har man scannat in Falukuriren från 1880-talet till 1930-talet. Det är c:a 1000 artiklar om "masar och kullor" i Nordamerika. Ungefär 60-65.000 dalafolk utvandrade till Nordamerika. Det finns en CD-skiva med detta material. Han berättade också att de har scannat in Leksands sockenstämmoprotokoll 1732-1862, och att man skall scanna in sockenstämmoprotokollen från Rättvik och Ål = Insjön.

Släktforskarnas Hus har köpt alla mikrokort från hela landet t.o.m. 1928, rullorna från I 13 i Falun och domböcker från början av 1800-talet. Kostnaden för detta är 9,5 miljoner kronor.

På det nya stället blir det en ny reception och växel som skall skötas av en person. Läshörna, referensbibliotek och ett café liksom en utökad kundservice blir det också. De är totalt 25 anställda och man har en grundbemanning på 4 personer. Sex personer är placerade i Rättvik och resten av personalen (19 personer) i Leksand. Forskarsalen blir 220 kvadratmeter stor.

"Huset" har startat egen kursverksamhet i samarbete med Svenska Turistföreningen (STF) och hotellet i Moskogen. Boendet på Moskogen kostar 250 kr. per person och natt i dubbelrum inklusive frukost.

Det är planerat för 20 kurser i egen regi. Dagspriset vid egen forskning är 200:- mellan 8.00-19.00 och 150:- mellan 9.00 och 16.00 och man kan köpa ett klippkort för 5 dagar. Man kan köpa s.k. sommarkort för fem dagar för 800:-.

Det kommer också vara öppet lördagar och söndagar för grupper med egen ledare och då ges det viss rabatt för gruppen.

"Huset" har Internetadressen;

www.genhouse.sweden.com.

Det gamla "Huset" stängs p.g.a. flyttningen den 17 april och den 2 maj skall flytten vara klar. Fredagen den 26 maj blir det invigning och lördagen den 27 maj är det "Öppet Hus".

Antecknade från minnet gjorde ***Larsowe Roman***

Limerick

Takläggaren i **Götlunda**
stod; tycktes taket beundra.
Detta tak, det kräver
minst tre lager näver.
Jag gör det för sex-sju hundra.

Birgitta Roman

Årsmötet 23 mars 2000

Vi var 40 medlemmar som kom till årsmötet och hälsades välkomna av ordförande Sven Olby, som också förklarade årsmötet öppnat. Olby hälsade också kvällens gäst och föredragshållare bibliotekarie, Jan Larsson från Stadsbiblioteket, varmt välkommen.

Till att leda årsmötesförhandlingarna valdes Brage Lundström, som tackade för förtroendet och lovade att göra sitt bästa. Årsmötet ansågs vara stadgeenligt utlyst och dagordningen kompletterades med en extra punkt under punkt 13 och godkändes. OGodkändes gjordes också verksamhets-, ekonomi- och revisionsberättelserna som lades till handlingarna. Styrelsen beviljades ansvarsfrihet för det gångna året, därefter fastställdes budgeten för år 2000 liksom arvodet för år 2001 till styrelsen. Sven Olby omvaldes till klubbens ordförande för ett år. Peder Danielsson och Sten-Ove Sanden omvaldes som ordinarie ledamöter på två år. Till suppleanter för ett år omvaldes Gunnar Andersson och nyvaldes Gert Alsenmyr. Våra revisorer omvaldes också.

Nyheten för i år är att det valdes en redaktionskommitté som skall hjälpa redaktören Sten-Ove Sandell med tidningen. Kommittén består av Gert Alsenmyr, Birgitta Roman och Ulla Sköld med Sten-Ove Sandell som sammankallande.

Sammankallande i valberedningen blev Nils Jernemyr. I övrigt omvaldes hela valberedningen.

Efter sedvanligt samkväm med kaffe/the och smörgås fick vi lyssna till bibliotekarie Jan Larsson från Stadsbiblioteket. Han höll ett initierat, inspirerat och intressant föredrag om den, för oss släktforskare, kände Västeråsaren köpmannen Abraham Abrahamsson Hulphers liv och leverne *(se artikel på sidan 16)*. Den intressantaste delen i föredraget, tyckte jag, var den om Hulphers vetenskapliga resor till olika delar av vårt land och den genealogiska forskningen.

Efter mötet fick Jan Larsson blommor och ett varmt tack för föredraget, och Sven Olby tackade de närvarande vid kvällens möte.

Antecknade från minnet gjorde ***Larsowe Roman***.

Medlemsträffen torsdagen den 6 april 2000.

Vi var drygt 30-talet medlemmar som samlats utanför Västerås domkyrka. Detta för att göra studiebesök i domkapitlets arkiv kallat för "Västerås arkiv" samt en guidad rundvandring i Västerås domkyrka.

Vår guide i arkivet var stiftsarkivarie Dorothy Abrahamsson-Larsson. Hon berättade att domkapitlet grundades 1288. Arkivets äldsta handling är ett fastegåvobrev från år 1410. Det första protokollet blev

Bilden föreställer ett av de många vackra epitafierna i domkyrkan

inbundet år 1598. Det är tre arkivbildare i arkivet; domkapitlet, stiftstyrelsen och egendomsnämnden. Stiftet är indelat i 12 kontrakt, 68 pastorat och 123 församlingar.

När besöket i arkivet var slut gick vi till den stora domkyrkoporten där vi möttes av vår guide Hans Ridman. Han berättade att första s.k. biskopskyrkan byggdes i mitten av 1100-talet. Den var mindre än den nuvarande och byggd i gråsten. Den nuvarande domkyrkans äldsta del uppfördes i tegel under senare delen av 1200-talet. Det var en s.k. treskeppig kyrka och tegelpelarna i den nuvarande kyrkans bakre del markerar 1200-talskyrkans storlek.

Under 1300- och 1400-talen gjordes flera tillbyggnader. När ett kapell byggdes till år 1514, i kyrkans sydv. hörn, fick kyrkan sin nuvarande storlek.

Det har funnits två andra torn på kyrkan men de förstördes av bränder. Den nuvarande tornspiran i barockstil kom till 1693 och ritades av Nicodemus Tessin d.y. Kyrkan fick under 1500-, 1600- och 1700-talen mottaga flera intressanta inventarier. Den senaste restaureringen gjordes 1958-1961.

Västerås domkyrka är ungefär 700 år gammal. Erik XIV är begravd i domkyrkan. Stora altartavlan i högaltaret är skänkt år 1516 av Sten Sture d.y.

Det finns mycket att berätta om, men det skulle ta alldeles för stor plats i tidningen, så den som är mera nyfiken på vår domkyrka får ta sig dit och köpa den fina broschyren som finns där.

Kvällen avslutades med ett samkväm i Kyrkbacksgården.

Minnesantecknade gjorde ***Larsowe Roman.***

Om Du tänker för länge på nästa steg ..... kommer Du att tillbringa resten av Ditt liv stående på ett ben!

Mötet med nya medlemmar 26 april 2000.
Vi i styrelsen hade hoppats på, att alla 26 av de nya medlemmarna skulle komma, till detta speciella möte. Men så blev det inte, endast 5 nya medlemmar infann sig till mötet.

Vice ordförande Peder Danielsson presenterade de närvarande styrelsemedlemmarna, som fick berätta om sina uppdrag i styrelsen och om sin forskning.

Peder berättade om klubbens tidning Arosiana och uppmanade de nya medlemmarna att komma med bidrag till tidningen. Peder informerade också om att klubben byter tidning med andra släktforskarklubbar och -föreningar och att utbytestidningarna finns i pärmar i det vänstra av forskarrummen nere på fackavdelningen på biblioteket. Vidare informerades det om vad som finns i de båda släktforskarrummen på biblioteket.

Peder påminde om vår släktforskarförteckning, och om de ville komma med i den, skulle de fylla i blanketten och lämna in den till någon i styrelsen.

Vid samkvämet efter informationen, överlämnades den sedvanliga stora antavlan till de närvarande nya medlemmarna.

Minnesantecknade gjorde ***Larsowe Roman***

Vårresan till Husbyringen i Dalarna den 20 maj

Vid Vallby parkering samlades till åtta;
Släktforskare - så där en c:a trettioåtta.

De rymdes i en buss
så där fick de skjuts.

Bussen åkte norrut, på vägen den stora;
på en och en halv timme var den i Hedemora.

Guiden kom, och att visa oss kyrkan hon hann.
Sen rakt ut ur staden, med bussen vi försvann.

Sedan åkte vi över en bred älv,
Den var nästan bredare än sig själv.

Nu skulle vi åka runt omkring
och titta noga efter en ring.

Där framme till höger en kyrka står.
Den heter Husby, är ej byggd igår.

Äldsta delar från tidiga medeltiden.
Vi har passerat förmiddags-fika-tiden!

Det skulle bli kaffe i gamla "Macken",
över vägen, en bit nere i backen.

Nu finns älv-utsikt i mysig kaffestuga;
serverar tunnbrödsrullar som heter duga.

Långshyttan har Bengtsgården, ett Bergsmanshus.
Hyttor står modell i ett slags slaggstenshus.

Ett enormt stort drivhjul fanns i parken,
det räckte nästan ej ner till marken.

På restarant Tiffany, vid pass ett,
utfordrades alla med fläsknoisette.

Till detta potatisgratäng, dryck, bröd och sallad.
Därefter kaffe, mjuk kaka med smak av choklad.

I Stjärnsund vid Gryckens strand görs Polhemsur.
Här låg Sveriges första järnmanufaktur.

Genom skogen sen vi åkte, var nog minst en mil;
och turligt nog vi mötte ej en enda bil.

Plötsligt en hage lövträd och barrskogen är slut.
Klostret var klart vid 1400-talets slut.

Klostret Gudsberga byggdes av Cistercienser.
Fick femton-tjugoett besök av Excellenser.

Av klostret finns bara en rest av kyrkoruin.
Men herrgårdsbyggnaden i parken, är genuin.

Kaffe serverades ute under blommande träden.
Allting var perfekt, också bulle, kaka även grädden.

Hönsen spatserade omkring, en bit bort i backen;
putsande ena tassen, satt här hör och häpna, katten!

Här bodde Gustav De Laval, ett snille så stor.
Han tänkte ut, han uppfann, en mjölkseparator.

Snart kom vi åter till Dalälven, den stora.
Vi åkte över, for raskt till Hedemora.

Nu har vi åkt runtomkring.
Det är vägen som bildar ring.

Birgitta Roman

Guiden Louise Larsson informerar om klosterruinen. Hon står i mitten på resterna av en pelare som burit upp klostret.
Foto: Åke Dahlqvist

Här kommer ett litet utdrag ur Brage Lundström artikel om "Salpeter och kruttillverkning" (den kommer i sin helhet i nästa nummer) och kan passa här eftersom det handlar om Kloster.

Tillverkning av svartkrut

Råvarorna är som tidigare nämnts Salpeter, Svavel och Träkol. Det mesta av svavlet importerades, men en viss tillverkning fanns i trakten av Falun långt tillbaka. Det importerade hade formen av stänger eller block. Svavlet maldes för sig eller tillsammans med kolet. Salpetern maldes för sig men kom mot slutet av tillverkningsepoken att malas tillsammans med förmalt kol. Detta gav ett svavelsot respektive salpetersot. Efter malning blandades komponenterna i en blandningstrumma av trä - vitbok - med träkulor av pockenholz. Det hela fuktades med 8-10% vatten, eller som man påstått öl och sprit i Husbytrakten. Blandningen behandlades därefter i krutstampar som var konstruerade som maskinella mortlar som stampade krutblandningen i urgröpta ekstockar. Avsikten med detta var att göra blandningen mera homogen och öka "blandningsintimiteten".

Stampningen var som man kan förstå en omständlig och riskabel procedur, där dödsfall var vanliga. Som mest lär 8 arbetare samtidigt ha sprängts till döds i Kloster. Sedan följde korning och siktning om produkten var avsedd till bergkrut. Skulle produkten bli jaktkrut pressades krutet till kakor i en hydralisk press, krossades, siktades och torkades.

För jaktkrut skulle kolet helst vara från vårhuggen alved men av barrved till svartkrut eller stubinkrut. Blandningen var enligt uppgifter från Kloster följande; Salpeter 75 %, Kol av alved 15 % samt Svavel 10 %.
Salpeterleverans till Klosters krutbruk

Ett dokument från 1830 angav att det året innan per båt från Umeå fraktats ett parti salpeter omfattande 7.657 lisp. 2 skålp. Av detta hade 181 lisp. 10 skålp. tillverkats i Norrbotten och 7.475 lisp. 12 skålp. i Västerbotten. Ersättningen till tillverkarna skulle vid 7 Rdl 24 sk.per lispund ha uppgått till 57.429 Rdl. Avskrivning pga *"sälta, oarter, afdunstning och intorkning"* motsvarade enligt dokumentet ett värde av 1.325 Rdl 42 Sk. 3 runstycken. Frakten från Umeå till Gävle kostade 956:6 dal., assuranskostnaden 809:16 dal, landtransporten, resekostnad för uppbördsmannen, förvaring i Umeå magasin, starkare kärl, ståltråd, i- och urlastning m.m. 2.150 rdl.

Total kostnad, innan partiet fanns vid Husby krutverk nordöst om Hedemora, var 5.241 Rdr 16 sk. och 3 rst. Detta betyder att av totala kostnaden fram till krutbruket hade drygt 90 % gått till tillverkarna, 3 % svinn och 6 % till frakter, assurans- och hanteringskostnader. Priset vid krutverket har jag inga andra uppgifter på än att man vid en krutauktion 1773 betalade 11 Rdl 10 2/3 Skill. silvermynt per lispund oluttrad och 15 Dlr Sm för luttrad. Med luttrad menas att den var renad, dvs att den oluttrade salpetern inte var rensad från en del s.k. oarter.

I skogstrakten mellan Falun, Sandviken och Hedemora, vid bl.a. Längshytteån hade Husby krutbruk tillverkning vid flera mindre produktionsställen; Klosters, Källströms och Nilssons krutbruk. Tillverkningen kunde inte ske vid stora anläggningar på grund av explosionsrisken. Ex. fick inte hästarna ha järnskodda hovar och krutarbetarna annat än filtskor på fötterna för att minska riskerna för olyckor. Bönderna i Husby socken hade tillverkat krut sedan 1600-talets mitt. Gudsberga som numera heter Kloster hade sedan 1477 landets nordligaste kloster, vilket tillhörde cisterciensordern. 1538, året innan min hemby Sjulsmark nämns för första gången i en Bågaskattelängd, stängdes detta kloster på Gustaf Vasas befallning.

Husbyböndernas krut anses ha haft en oöverträffad kvalité, vilket påstås bero på att man fuktade krutsatsen med öl eller sprit. Klosters krutbruk hade sin största produktion 1830 och slutade med kruttillverkning 1871, när dynamiten hade tagit över. Gruvorna i mellersta och norra Sverige fick sitt krut från krutbruken i Husbytrakten. Åkers krutbruk levererade till gruvorna i Södermanland och Östergötland. Torsebo krutbruk i Skåne levererade till de sydligare belägna gruvorna. Enligt uppgifter från Sandels låg den årliga krutförbrukningen för sprängning mellan 1767-68 på 1.377 centner eller 58 ton. För sprängning av 5,65 kubikmeter berg åtgick mellan 6 till 10 kg svartkrut.

Brage Lundström

Forskning i Salt Lake City

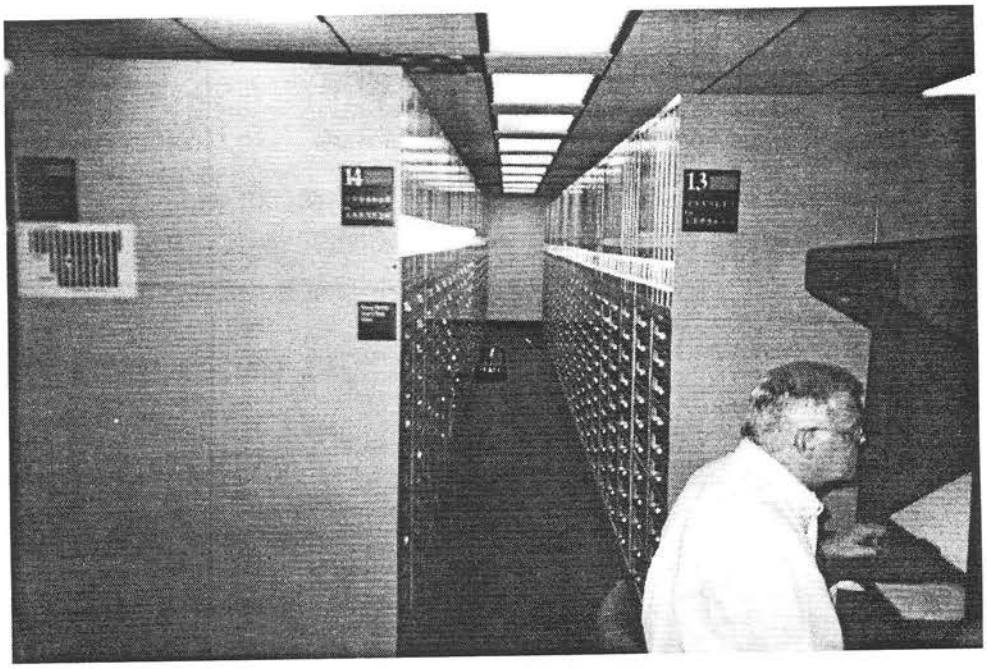

Bilden visar lådorna (en del av dessa) där filmerna förvaras. OBS numren på "lådsektionerna". Här är det nummer 13 och 14.

I oktober 1999 samlades 38 amerikaner med svenskt ursprung i Salt Lake City för att under en vecka ägna sig åt släktforskning i svenska kyrkoarkivalier på mikrofilm. 1991 började Swedish American Genealogists grundare Dr. Nils William Olsson samla några prenumeranter till en veckas forskning i Family History Library, där han lärde dem den ädla konsten att forska i svenska kyrkoarkivalier. Verksamheten har bara tilltagit genom åren och nu var det sex personer som var handledare. Dessutom var författaren till "Cradled in Sweden", Carl-Erik Johansson, där dagligen och redo att besvara frågor. Somliga deltagare hade varit där varje år sedan starten. Det var för många ett kärt återseende och även "den nya" kände sig välkommen.

Arkivet öppnar 07.30 och då var det redan en lång kö av ivriga forskare, som hoppades få sin favoritapparat. I det övre källarplanet finns allt från Sverige och där finns det gott om läsapparater för rullfilm, jag bedömer antalet till minst 100. Katalogen finns på dator. Det vevades ivrigt och ljudet av läsapparater fick mig att tänka på den gamla goda? tiden på Borgmästargården. Forskarna gjorde ett beundransvärt arbete eftersom endast ett fåtal kunde lite svenska. Vi gladdes tillsammans över verkliga fynd och kämpade ihop för att lösa problemen. Det var ingen nackdel att ha vissa pedagogiska kunskaper. När hopplösheten började visa sig fick man ingjuta lite hopp och när någon kommit på villospår fick man hjälpa till att finna det rätta spåret igen. Att ägna en hel dag åt att söka en emigrant och till sist finna att personen dog i Sverige utan att ha varit i U.S.A. är en missräkning som kräver ett visst engagemang av en handledare. Som handledare fick man leda workshops, läsa gammal stil, översätta och förklara samt läsa och översätta brev från Sverige.

En vanlig dag började med workshop kl. 8.30 – 10.30. Då tog vi upp olika ämnen som berör svenskarna genom århundraden. Några exempel: Varför emigrerade svenskarna? Indelningsverket. Vallonerna. Gammal handstil. Svenskarna i Delaware. Svenskarna i S:t Paul. Svenska invandrare i Utah. Svenska invandringen i U.S.A. Boupptеckningar. Vad man finner i Swenson Center. Datorn i släktforskningen. Så snart förmiddagspasset var slut började forskandet. Vår strävan var att lära varje enskild forskare att arbeta på egen hand. Bortsett från lunchpausen var många i forskarsalen till stängningsdags kl. 22.00 och tog sig inte tid till att se stadens turistattraktioner. Den sista dagen presenterade några deltagare sina intressanta forskningsprojekt.

Servicen till allmänheten är mycket god. Oavsett vilket språk texten är skriven på kan besökare få hjälp vid disken. När kvällen kom märkte man att nytillkomna besökare härstammade från diverse länder. Man satt sida vid sida i samma ärende, nämligen att finna sina förfäder i minst fem generationer för ett ställföreträdande dop.

På grund av arkivets stora samling av filmer från hela världen har Salt Lake City blivit släktforskarnas Mekka. Tyvärr fanns än så länge bara det gamla beståndet av svenska filmer, dvs. ingenting efter år 1900. Skötseln av filmerna var minutiös och aldrig hittade man en trasig film. I arkivet finns också ett värdefullt bibliotek. Den svenska avdelningen består till stor del av hembygdsböcker från hela landet.

Ulla Sköld

Exempel på ovanliga dödsorsaker i Västerfärnebo 1861-1899

18610301 Eric Ersson vådeligen omkommen den 1 Mars genom olyckshändelse vid fällning af träd i skogen, dit han begifvit sig helt allena. Då han påträffades, låg hufvudet, som våldsamt träffats af ett fallande träd, nedtryckt i en snödrifva med ansigtet vändt nedåt.

18610605 Sara Alexandersdotter vådeligen omkommen i ån vid Hyttbacken, då hon, förmodligen träffad af ett svindelanfall, fallit ur ekstocken, i hvilken hon tidigt på morgonen den 5 Juni begifvit sig ut ensam för att undersöka en utlagd fiskryssja. Drunknad.

18610903 Anders Fernlund behäftad med svår fallandesot från ungdomen, var han sysselsatt med linrepning utanför Hebo by, hvarunder han varit lemnad aldeles för sig sjelf. Efter några få timmar blef han funnen liggande död med ansigtet fördjupat i ett dike.

18620717 Anders Gustaf vådeligen omkommen genom drunkning i ån nära hemmet. Den döda kroppen igenfanns den 28/7.

18640428 Anna Lisa Hansdotter i följd af för tidig nedkomst med ett dödfödt barn.

18640627 Johan Robert Grönblom vid fällning af träd i skogen blef han ihjälslagen af ett fallande träd.

18640909 Stina Dansdotter afled nära ett dygn efter en svår instrumental förlossning.

18641102 Stina Cajsa Vretling nedkomst å dödfödt foster, missfall och koppsjukdom.

18661019 Emma Johanna dragsjuka (förgiftning med mjöldryga).

18661102 Johan Blomqvist i följd af olyckshändelse vid tröskning, genom högra handens krossning.

18661214 Anders Andersson på väg till kolmila i skogen, förfrysning.

18670904 Paulina Christina Maximiliana Laman vattusot. För tidig nedkomst med dödfödda tvillingar.

18671214 Anders Andersson vådligen omkommen vid fällning af träd på Fors skog.

18691004 Jan Petter Salqvist missbruk af rusdryck. Dog i Hemmingsbo gästgifvaregård, Fläckebo socken.

18700120 Jan Jansson omkommen genom en olyckshändelse vid pålassning af malm vid en gruva i Norberg.

18700405 Stina Grönberg svår blodgång, för vilken hon från Norberg lasarett utskrifs obotlig.

18710727 Lars Persson omkommen genom drunkning i sjön Långsvan i Gunnilbo.

18720702 Gustaf Wilhelm vådeligen omkommen genom drunkning vid badning.

18721105 Anders Eric Persson omkommen vid ett fall från ett loft.

18740124 Jan Eric Matsson krossad till döds under ett omkullstjelpt större hölass som han skulle köra till Norberg.

18741004 Anders Ersson vådeligen omkommen genom fall i en grufva i Bjurfors, Folkerna socken.

18750218 Anders Carlsson mördad. Mordet begånget af den dödes svåger, i följd af långvarig osämja.

18750606 Vestman drunknade i ån vid Salbohed den 3 juni.

18760802 Jan Fernholm till följd af misshandel.

18760823 Mats Matsson död i följd af fall utför en trappa.

18770621 Anna Andersdotter afdagatagit sig sjelf genom dränkning.

18790207 Otto Ludvig vådeligen omkommen genom ett bösskott som afgick under ? i ett hörn bakom ett klockfodral.

18790428 Wilhelm Ludvig Norqvist vådeligen omkommen vid gräfvningen af en brunn som rasade.

18790618 Maria omkom vådligen genom drunkning i en brunn.

18790811 Emma Mathilda Elf förkortade sjelf sitt lif genom dränkning.

18801017 Per Jansson omkom vådligen genom fall från stallskullen.

18801225 Johan Verner Andersson blodslag i följd af omåttligt förtärande af brännvin.

18810211 Anna Stina Dansdotter en sönderrifven finne i ansigtet.

18810920 Otto Pettersson drunknade vid ett anfall af fallandesot i en grop vid hemmet.

18820315 Anders Jansson afhände sig sjelf lifvet genom hängning under sinnesrubbning.

18820423 Jan Andersson arsenikförgiftning.

18820818 Karl Viktor drunknade vid badning i Vangsån.

18820831 Jan Andersson afhände sig sjelf lifvet genom hängning.

18830704 Lars Herman drunknade i Svartån.

18840222 Per Larsson olyckshändelse genom stjälpning af ett timmerlass.

18840303 Per Erik Jansson afhände sig sjelf lifvet genom dränkning vid Hedåkers qvarn.

18840307 Anna Lisa Jansdotter Ramsten intog för stora doser morphien.

18841011 Jan Erik Sköldberg sjelfmord genom revolverskott.

18850119 Bertha Wilhelmina Elisabeth Sandahl bråck och efter operation häraf uppkommen kallbrand.

18850318 Karl Johan Hedberg omkom genom drunkning i Svartån.

18850418 Per August Eriksson afhände sig sjelf lifvet med ett gevärsskott.

18850929 Jan Erik Jansson Sanden drunknade på hösten 1885 och igenfanns på våren följande år.

18851028 Jan Andersson fanns liggande död i skogen dit han dagen förut hemifrån begifvit sig.

18851105 Stina Andersdotter sannolikt omåttligt förtärande af starka drycker.

18851109 Emilia Eugenia omkom genom drunkning vid Fors Qvarn.

18851111 Lars Vallin afhände sig sjelf lifvet genom hängning.

18860127 August Hedlund ansågs sjelf tagit sig af daga genom arsenikförgiftning.

18860416 Alma Karolina drunknade på väg till skolan vid öfvergången af en spång.

18881027 Jan Erik Persson hängde sig, begick sjelfmord vid Högfors i Karbenning.

18890508 Jan Matsson drunknade i ett vattudike.

18890517 Petrus Jonsson blodförgiftning genom åderlåtning.

18890622 Erik Gustaf Andersson sjelfmord genom hängning i ett träd.

18901101 August Jansson afhände sig sjelf lifvet medels hängning.

189201 ?? Matilda Karlsson misstänktes hafva intagit fosfor för fosterfördrifvning.

18920217 Johan Axel Hallin olyckshändelse genom ras i en grusgrop.

18920822 Fix Anders Olsson mördad genom slag i hufvudet.

18931224 Erik Liljeros drunknade vid öfvergång af ån vid ?-hyttan.

18940506 Anna Elfinda fosforförgiftning.

18940612 Anna Maria Olsson självmord under intagning af fosfor.

18940624 Johan Jansson drunkning vid mätning i Gerdsjön.

18941020 Anna Stina Hoffström fallandesot varvid hon föll i eldstaden och fanns död af brännsår och kväfd af rök.

18950315 Johanna Mathilda Åhlberg förblödning vid menstruation.

18951016 Axel Bernhard Hassel blodförgiftning till följd af ett vådaskott i venstra knät.

18951119 Johan Viktor Karlsson följd af vådaskott på en jagt.

18960417 Maria Lovisa Solberg självmord genom intagning af fosfor för fosterfördrifning.

18960531 Oskar Emanuel omkom genom drunkning i Lemån vid Westerbyqvarn.

18960630 Magnus Moberg karbunkelböld i nacken (varbildning med flera öppningar).

18960811 Erik Emanuel kväfd af en ärtskida som fastnat i luftstrupen.

18960928 Anders Gustaf Bergström fractura craniige. som olyckshändelse i grufvan i Gellivare.

18970331 Emma Kristina Andersson förblödning vid missfall.

18970502 Jan Petter Hallin omkom genom drunkning vid fiske i Fläckebo.

18970620 Erik Bernhard Gustafsson drunkning vid badning i Svartån.

18970730 Anders Gustaf Ekdal drunkning vid badning i Dalälfven vid Avesta.

18970926 Samuel Svedlund befanns på morgonen liggande död på logen där han vanligen läres haft sitt nattläger.

18971017 Karl Erik Bergström blef af våda ihjälskjuten af en dräng.

18980222 Lars Alfred Andersson olyckshändelse vid byggnad. Fall från ställning. Död i Folkerna.

18980225 Ehrnfred drunknad i en källa vid hemmet.

18980405 Anders Persson afhände sig livet genom hängning.

18980611 Karl August Rubin Johansson olyckshändelse vid elektriskt verk. Combustia, flydmia.

18980717 Jan Erik Svedberg vattusot. Låg efter en rodd död i sin eka ej långt från hemmet.

18990131 Selma Matilda afled af brännskada genom fall i en kittel hett vatten.

18990529 Arvid Persson självmord genom förgiftning under sinnesförvirring.

18990718 Karl August drunknad vid badning vid Vagnsbron i Svartån.

18991008 Anna Matilda Persdotter afhände sig livet genom att vräka sig i Grubbe sjö. Död i Folkerna.

Sven Olby

Fortsättning åren 1900-1927 i nästa nummer.

Limerick

En bilist från **Hallstahammar,**
han kör så det dammar.
Man ringer till slut
efter någon snut.
Men han polisbilen rammar.

Birgitta Roman

Råttjakten (ett ungdomsminne)

I skogspartiet mellan Ide och Sågen på Stockkumla gård i Dingtuna var det förenat med stor fara att beträda dessa platser under sommarmånaderna. Då krigade de båda hövdingarna Hjortfot och Unkas. Det var ständiga fejder. Gångstigen mellan Lugnet och Ide kunde man bara gå under middagstid, annars var det stor risk att man råkade i bakhåll för någon av dessa beryktade indianer.

En dag rådde fred i området, men trummorna från grannmarkerna hade förkunnat att råttinvasion hade inträffat i svinhuset på Stockkumla. De båda hövdingarna rökte fredspipa och lade upp en strategi för att nedkämpa dessa icke önskvärda villebråd.

Unkas hade konstruerat ett fruktansvärt vapen som nu skulle provas. I spetsen på pilen hade han borrat in en tvåtumsspik, efter att ha klippt av skallen på den. I buskaget vid ankdammen inväntades svinskötaren Frisks middagsrast. När han försvann bakom Lugnet, smög sig de sammansvurna in i svinhuset.

Tidigare rekognosering hade givit vid handen att den stora gröplåren var platsen för att nå bästa resultat. Hjortfots långa båge var till stort besvär, som senare skulle visa sig bli ödesdigert, han fick aldrig under sin livstid reda på att han alltid blev besegrad p.g.a. sin långa båge, den såg Unkas ständigt bland träd och buskar.

Väntan på bytet blev ej lång. Från flera håll kom de smygande, i närmaste kätten låg en gris och grymtade. På ryggen hade en stor råtta placerat sig.

Den är min, sa Hjortfot, spände sin långa båge, men vid avfyringen slog strängen i lårkanten med påföljd att pilen missade målet och träffade grisen i sidan.

Det oväsen som sedan följde går ej att klä i ord. Den träffade grisen for över kätten, staket, grindar, mathoar och for all världens väg. Griskultingarna skrek och blev nedtrampade.

Unkas hade dock sett att pilen lossnat och ramlat ned i dyngrännan. Nu gällde det att snabbt ta sig ut ur svinhuset med pilen för att ej bli upptäckt.

På eftermiddagen samlades gårdens folk med inspektoren i spetsen och diskuterade vad som hänt i svinhuset. Två små indianer stod vid magasinet och konstaterade att jakten i svinhuset varit spännande, men föga framgångsrik.

Den 27 mars 1985 gick den sista mohikanen Hjortfot (alias Verner Jansson) till de sälla jaktmarkerna.

Verner Jansson har givit ut en bok, "Mälarbygd och Tornedal", ävenså en diktsamling. I den har han skrivit "tillägnat Gert, en vän och lekkamrat från barn och ungdomsåren". I hela mitt vuxna liv har denna fina lekkamrat följt mig i mina tankar.

Gert Jacobsen

(Hade Astrid Lindgren hört talas om dessa indianer när hon skrev Emil i Lönneberga? ***Sten-Ove)***

Modern släktforskning

Ett internationellt forskarlag har med hjälp av DNA-teknik lyckats knyta femhundraåriga släktskapsband mellan en inkamumie och en nu levande person. Förra året hittades tre mycket välbevarade barnmumier på en bergstopp i Argentina. Barnen, två flickor och en pojke, blev rituellt offrade och begravna omkring år 1500 på 6700 meters höjd i Anderna, världens högst belägna arkeologiska utgrävningsplats. Nu har en av flickornas DNA visats sig överensstämma med arvsmassan hos en person av peruanska ursprung, nu boende i Washington. Enligt Johan Reinhard som leder forskargruppen hade den nu levande personen och inkaflickan en gemensam förfader på mödernet för sexhundra år sedan. De nya rönen hjälper forskarna att kartlägga distributionen av människooffer i inkariket.

Från Populär historia nr. 1/00

Owanlig fruktsamhet

Ringkarlen J. F. Anderssons i Kråxhult hustru, Hedda Hammarqwist, har på 13 månader framfödt 5 gossebarn, nemligen första gången trillingar och andra gången tvillingar.

VLT 1871 01 28

Tjugofyra barn i lifvet har en statkarlsfamilj i Litslena. Alla barnen hafva samma far och mor och mer än hälften av barnen är ännu i hemmet. Det låter som en saga, att ett statkarlsfolk, som befinner sig i de torftigaste omständigheter, kunnat fostra en sådan barnskara. För mindre rekord får man pris nu för tiden

VLT 1902 0130

Limerick

Hovslagaren i **Gunnilbo**
han hade tänkt hästsko sitt sto.
Hon lyfte upp hoven
och sparka´n på knogen.
Så skoningen fick allt bero.

Birgitta Roman.

Carl-Erik Johansson in memoriam

Den 20 mars 2000 slutade Carl-Erik Johansson sin jordiska levnad i Salt Lake City. Han föddes i Malmö 21 oktober 1917, son till Carl och Emilia Johansson, som var medlemmar i Jesu Kristi Kyrka av Sista Dagars Heliga. Efter en karriär inom armén, som slutade när han var kapten i Svea Livgarde, emigrerade han, hustrun Maja och deras barn till U.S.A. och Salt Lake City, där han kom att verka inom kyrkan. Ganska snart fick han i uppgift att göra översättningar till svenska, mest känd är Mormons Bok. Han tjänstgjorde senare som kyrkans missionär i Sverige.

Carl-Erik var en ansedd släktforskare och skrev flera böcker i ämnet. Den mest kända är "Cradled in Sweden", en mycket uppskattad handledning i svensk släktforskning för engelsktalande. Han undervisade vid University of Utah och vid Brigham Young University i Provo som Assistant Professor. Han föreläste både i U.S.A och i Sverige, där han 1983 gästade Västerås Släktforskarklubb. Carl-Erik tillbringade stor del av sin tid i Family History Library, där han bl.a. bistod de svensk-amerikaner som där sökte sina rötter. Han var ett gott stöd för den grupp släktforskare som varje höst sedan 1991 träffas i Salt Lake City.

Carl-Erik och hustrun Majas gästfrihet är omvittnad. En rundresa med dem i invandrarnas spår blev en högtidsstund. Saknaden är stor inom kyrkan och bland släktforskare i U.S.A. och Sverige.

Ulla Sköld

Släktforskardagar i Linköping 26-27 augusti år 2000.

Teman:
Kvinnoöden o Släktforskning i tiden.
Plats: Folkets Park.
Anmälan till (avser bussutflykt, stadsvandring och stämmomiddag):
Postadress: DIS/ÖGF; Gamla Linköping, 582 46 Linköping. **Tfn** 013 - 14 90 43, **fax**: 013 - 14 90 91.
E-post: sfdexp@dis.se
Preliminärt föreläsningsprogram:
Jan-Paul Strid - berättar om ortsnamn med kvinnoanknytning.
Kalle Bäck - om "svärmödrar".
Lantmäteriet - 1. Kartor 2. Om överföring av kartor till nya medier.
Gunnar Elfström - från G:a Linköping kåserar om "Bemärkta kvinnor i Linköping".
Olof Hörfors - Linköpings blodbad, för 400 år sedan.
Gun-Britt Monell - berättar på horndialekt om Kisamor.
Johan Birath - från Boxholm berättar om sockenstämmoprotokoll, vinklat "mot kvinnoöden"
Lindblom - genetiska analyser.
Andén - paliografi (läran om äldre tiders skrivarter) hur man läser gammal text med nya dataprogram.
Björn Johansson - "Släktforskning i tiden", om tekniken, utveckling och hur det påverkar släktforskarna.
Östra Skrukeby Hembygdsförening - "Ett kvinnofrieri år 1708". Teaterstycke.
Gustaf von Gertten - forskning i Pommern.
Ted Rosvall - "I giljotinen skugga" eller "Kvinnan med järnmasken".

ANBYTARDAG

Lördag den 9/9 kl. 10.00 - 17.00 i Runtuna bygdegård.
Är Du intresserad och vill vara med hör snarast av Dig till Christel Eriksson, Borgaregatan 15 C, 611 30 Nyköping tfn. 0155 - 21 29 83.
E-post: chris.eriksson@swipnet.se

Mycket få människor lever idag! De flesta gör förberedelser för att leva imorgon!

• • • • • • • • • • • •

Efterlysningar

Svar på Henry Holms efterlysning i Arosiana våren 2000.
Kolsva är inte en egen församling utan man finner Kolsva i Malma socken och i Bro socken, båda i Åkerbo härad.

Greta Sofia Hedström, född 13 september 1837 i Bro, gifte sig med Anders Gustaf Holm 31 december 1867. Han var född i Skinnskatteberg 29 juli 1830 och kom 1861 till Ramnäs. Hennes son Johan Victor föddes 2 december 1863 i Kolbäck.

Deras gemensamma barn:

Hilma Sophia född 5 mars 1868 i Ramnäs, död 26 mars 1870.

Augusta Eufrosyne född 25 okt. 1870 i Ramnäs.

Karl Gustaf född 27 november 1873 i Ramnäs.

Maria Lovisa född 24 november 1876 i Ramnäs.

Ludvig Edvard född 24 oktober 1879 i Ramnäs.

Tolkningen "C.S.-355" är "t s 353" som betyder "till sidan 353". Tolkningen "sidorna 479 och 381" är "379 och 381" som fick dela på en sida.

Uppgifter om familjen Holm finns i böckerna under resten av 1800-talet.

Ulla Sköld

Notiser

Nymåne samma datum vart 19:e år.
Från P4 "Väderbiten" Ebbe Schön folklivsforskare.

Motioner till årsmötet
De måste vara styrelsen tillhanda före jul.

"Finnfallsgårdarna" genom tre sekel.
En liten skrift om gårdar och bybor i Finnfallet. Hembygdsföreningen i Ljusnarsberg har sammanställt detta häfte som kostar 50 kr. + porto och kan beställas genom ordf. Inger Pettersson
Stora Sten 22
772 94 Grängesberg.
Tfn. 0240-66 21 21

Finnmarkskarta
Du kan köpa den omtalade "Finnmarkskarta" (Grangärde finnmark och Säfsen) genom Västerbärgslagens släktforskarförening.
Betala 30 kr. (inkl. porto o exp.kostnad) till postgiro 33 73 07-3. Ange "Finnmarkskarta" på blanketten.

Nya böcker
"Gruvyrken och titlar vid Salberget åren 1500-1900". Bo Svärd 1997.
"Vägar till Värmlands historia" av Peter Olausson.
Svenska smedsläkter nr. 5
(Släkterna Carlberg, Hjulström och Thunman).
Svenska smedsläkter nr. 10
(Släkterna Gropp, Skönberg och Wennerström).
Släktforskarnas årsbok 2000

Köpa böcker?
Du vet väl att Du kan köpa litteratur från förbundet till ett något reducerat pris! Alla böcker som förbundet säljer kan Du beställa genom klubben. Tag kontakt med Sven Olby så samordnar han köpen. I tidningen "Släkthistoriskt Forum" kan Du se vad som finns att köpa. Tidningen finns i forskarsalen på biblioteket.

• • • • • • • • • • • •

Några prov ur "Gruvyrken och titlar vid Salberget åren 1500-1900".

Kubikkarl
Förman för ett borrlag i ett arbetsrum i gruvan.

Kolharpare
Arbetare som skiljer grövre kol från finare (stybb) med harpa.
Harpa = såll-liknande redskap.

Knösbackskarlar
kallades de som arbetade på Knösbacken. Stora "skutor" kördes ut på Knösbacken där de mörbrändes. Därefter sönderslogs de och skiljdes från malm, knösvask och gråberg (knös eller skuta = stort stycke berg).

Biltog
Varje biltog som förmådde arbeta för sitt bröd skulle ha frid på Salberget. (Biltog = fredlös, utstött).

• • • • • • • • • • • •

Fråga
"Genantborgare" vad betyder det?

Gert Alsenmyr

Abraham Abrahamsson Hülphers.

Abraham Abrahamsson Hülphers är ett namn, som man ständigt återkommer till vid sysslandet med de äldre bok- och handskriftssamlingarna på Västerås stadsbibliotek. Hans manuskript tillhör, trots att hans död inföll för drygt 200 år sedan, det mest efterfrågade handskriftsmaterialet och hans författarskap utges fortfarande helt eller delvis i nya utgåvor.

Vem var då denne Abraham Abrahamsson Hülphers? Han härstammade från en släkt, som på 1600-talet invandrade från Tyskland till Sverige. Ett par av släktens medlemmar blev på 1700-talet rådmän i Hedemora. Fadern Abraham Hülphers d.ä. (1704-1770) drev i Västerås ett handelshus med omfattande förbindelser över stora delar av Bergslagen. Han blev rådman i staden och deltog även i några av frihetstidens riksdagar. Abraham Hülphers var gift med en borgardotter från Västerås, Christina Westdahl. Som den tredje i raden av deras barn föddes den 27 november 1734 sonen Abraham. Det Hülpherska hemmet utmärktes av religiösa, kulturella och politiska intressen. Detta återspeglas bl a i den bouppteckning, som 1771 gjordes upp efter Abraham d. äldres död; förutom böcker och förordningar, som var till nytta för affärsverksamheten, uppräknas postillor, andaktsböcker och andra religiösa skrifter samt historiska arbeten. Abraham d. y. fick sin första undervisning i hemmet av två informatorer, först Olof Lindbom, senare prost i Köping, och efter två år Olof Strandberg, med tiden prost i Torshälla och en av den svenska herrnhutismens främsta gestalter. Enl. J.M. Fants likpredikan över Abraham d. y. kom informatorernas insatser att få grundläggande betydelse för dennes livslånga intresse för vetenskaperna.

Även om Abraham d. y. helst hade velat ägna sitt liv åt vetenskapliga studier, så innebar hans ställning som äldste son i ett ansett köpmanshem att levnadsbanan måste bli en annan. Åren 1747-1748 vistades han i Stockholm för att ägna sig åt merkantila studier. Vid hemkomsten till Västerås blev han anställd i faderns rörelse. Fem år senare blev han delägare och i det sammanhanget ändrades familjefirmans namn till Abraham Hülphers & Son. 1768 övertogs rörelsen av bröderna Abraham, Daniel och Lars Peter under namnet Abraham Hülphers Söner.

1761 gifte sig Abraham med Anna Christina Grave, dotter till Sebastian Grave, ägare till bl. a. Fredriksbergs bruk i Dalarna. Efter svärfaderns död fortsatte familjen att driva bruksrörelsen och 1773 övertog Abraham Hülphers ledningen av den. Två år senare lämnade han delägarskapet i den Hülpherska firman, men inte affärsverksamheten, för att kunna ägna mera tid åt järnbruket. 1767 förvärvade han det Gotherska huset vid Stora torget, som sedan blev den egentligs bostaden under resten av livet. Hülphers ägde också två lantegendomar i närheten av Västerås: Emaus strax utanför staden och Gunsta i Romfartuna. Även dessa egendomar behöll han i sin ägo livet ut. Det var i hemstaden Abraham Hülphers avled den 24 februari 1798. Han begravdes i Västerås domkyrka.

Som redan nämnts stod Hülphers egentliga håg till vetenskaperna och lärda studier. Omständigheterna tvingade honom dock att välja köpmannens och bruksägarens yrke. Han blev mycket framgångsrik i dessa sysselsättningar. Vid sidan av sina krävande arbetsuppgifter fick han också tid över för andra verksamheter. Idag minns vi honom i första hand som topograf, genealog och musikhistoriker. Intresset för geografi och topografi grundlades och befästes genom de resor Hülphers företog till olika delar av Sverige och angränsande länder. Drabbad av ohälsa reste han 1757 under åtta veckor på en rekreationsresa till Dalarna. Denna resa följdes redan året efter av en färd längs norrlandskusten upp till Torneo. 1759 ställdes färden genom södra Sverige till Köpenhamn. 1760 besöktes Sankt Petersburg och södra Finland. Under samtliga dessa resor förde Abraham Hülphers dagböcker, som senare kom att bli underlag för tryckta reseberättelser. Fr o m 1690-talet bedrevs i vårt land ett omfattande geografiskt och topografiskt författarskap. Denna flod av reseberättelser och topografiska beskrivningar nådde sin kulmen under frihetstiden. Det ursprungliga patriotiska syftet med denna litteraturgenre ersattes så småningom av ett mera praktiskt och ekonomiskt. I Vetenskapsakademiens handlingar 1741 hade Jacob

Faggot i "Tankar om fäderneslandets känning och beskrifvande" gett ett mönster för innehållet i dylika beskrivningar. en annan förebild var Carl von Linné och hans reseberättelser. Till dessa topografiska författare anslöt sig även Abraham Hülphers.

Hülphers resedagböcker är fyllda av allehanda mångskiftande iakttagelser: socknarnas, byarnas och ibland de enskilda gårdarnas storlek, näringar i städer och på landsbygd, naturiakttagelser, befolkningens seder och bruk, antikviteter, kyrkornas inredningar, förteckningar över prästerskapet, gymnasiernas och skolornas storlek, dialekter och namnskick etc. Inför den slutliga publiceringen av resedagböckerna förberedde sig Hülphers ytterst noggrant. Han lät präster och andra ämbetsmän och ståndspersoner i de skildrade områdena ta del av hans manuskript, som de också skulle komplettera efter särskilda frågelistor bifogade av Hülphers. Dessa listor anknöt till Faggots tidigare nämnda mönster. Det säger sig självt att all denna korrespondens och kontroll tog tid. Först 1762 förelåg "Dagbok öfver en resa igenom de under Stora Kopparbergs höfdinga-döme lydande lähn och Dalarne år 1757" i tryck, en bok på drygt 650 sidor. Hülphers gav sig sedan i kast med verket "Samlingar til en beskrifning öfwer Norrland". Första delen om Medelpad utgavs 1771, den följdes av Jämtland 1775, Herjedalen 1777, Ångermanland 1780, Westerbotten 1789 och Gästrikland 1793. Dessa böcker bygger i större utsträckning än Dalaresan på kompletterande litteraturstudier och korrespondens. Delen om Lappland, som endast förelåg i manuskript, är helt skriven efter sekundära källor, eftersom Hülphers aldrig personligen besökte landskapet. Av ett annat planerat arbete "Samling til korta beskrifningar öfver svenska städer" utkom tre delar eller flockar: Städerna i Westmanland 1778, Städerna i Södermanland 1783 och Westerbottens städer 1797. Till den topografiska litteraturen kan också räknas "Kort berättelse med förteckning uppå de vid närvarande tid i Sverige upptagne, och mäst bekante mineral-brunnar landskaps vis anförde", 1770. Hülphers genealogiska upptecknigar utgör även idag en viktig källa för släktforskare. I Västerås stadsbibliotek finns flera volymer med genealogiska anteckningar främst om släkter från Västmanland och Dalarna. Samtliga dessa volymer är liksom övriga handskrifter skrivna med Hülphers´ täta och många gånger ganska svårlästa handstil. Det första tryckta verket av hans hand är ett genealogiskt arbete "Genealogisk tafla, som visar några grenar af fordom biskopens i Westerås m:r Olai Stephani Bellini efterkommande", 1758. Hülphers var själv en av biskopens ättlingar. Ett annat uppmärksammat arbete år "Ättar-tal öfver den svenska slägten Wallwik ... ", 1765.

Hülphers ryktbarhet som musikhistoriker grundar sig främst på arbetet "Historisk afhandling om musik och instrumenter särdeles om orgwerks inrättningen i allmänhet, jemte kort beskrifning öfwer orgwerken i Sverige", 1773. Men redan i de ursprungliga resedagböckerna finns anteckningar om bl a kyrkornas orglar och notupptecknigar av exempelvis folkmusik. Den tryckta boken om de svenska kyrkoorglarna bygger till stora delar på insamlade uppgifter och brevväxling med domkapitel, präster och organister. I Johan Fants minnesteckning omtalas, att Hülphers tidigt fick undervisning i musik och också utövade den under lediga stunder. Vi vet dock ingenting om i vilken form eller i vilken utsträckning detta skedde. I bouppteckningen efter hans död uppräknas musikinstrument både i huset vid Stora torget och på Emaus. I tidens anda författade Abrahan Hülphers även en mängd tillfällesskrifter. Anledningarna till denna typ av författarskap var många: bröllop, begravningar, födelse- och namnsdagar inom släkt, vänkrets och inte minst olika hyllningar till medlemmar av den kungliga familjen. Inföll bemärkelsedagen sommartid kunde det hända att det skrivna lästes upp för gästerna vid Sätra Brunn utanför Sala.

Abraham Hülphers lämnade redogörelser för handel och andra näringar till Kommerskollegium och fick därifrån direktörs titel 1767. Han medverkade med uppsatser i Vetenskapsakademiens handlingar men blev däremot aldrig ledamot av akademien. Andra samfund hedrade honom däremot med ledamotskap, bl a Kungl. Patriotiska sällskapet, Pro Fide et Christianismo, Utile Dulci och Vitterhetssällskapet i Uppsala.

Under årens lopp samlade A. Hülphers ihop en stor boksamling. I den ingick tidningar, bokkataloger, almanackor och flera tusen svenska dissertationer, småtryck och ströskrifter. 1785 bestämde han att denna boksamling jämte hans egna manuskript och bevarade korrespondens, historiska excerpter m m skulle tillfalla Västerås gymnasiebibliotek. Trots en viss åderlåtning på 1800-talet återfinns ännu idag tack vare donators vilja de Hülpherska samlingarna till allra största delen kvar i Västerås som en påminnelse om en av stadens mest betydande personer under 1700-talet.

Jan Larsson

(Något förkortad version av artikel i boken Det brinner, det brinner! : Torshälla före, under och efter den stora branden år 1798 : ett 200-årsminne. Eskilstuna, 1997.)

Gatunamn i Irsta

Forts. från föregående nummer.

Så finns då namnen på det yngsta området i Irsta, Gunnar, Gudrun, Kraka o.s.v. Låt oss stanna vid bakgrunden till dessa namn, som alla har inbördes sammanhang. Allra först:

De namn som ska aktualiseras för en stund återfinner vi i berömda skildringar på flera ställen. I Tyskland har berättelserna om dessa personer gett bakgrund och innehåll åt den stora operasviten av Rikard Wagner, Nibelungenlied. Liknande berättelser framför allt dem som handlar om den store drakdödaren Sigurd Fafnesbane (eller Siegfried som han heter på tyska) finner vi på Sveriges största bildhällristning, Sigurdsristningen i Södermanland.

Eftersom så många av våra gatunamn har anknytning till sagan om Sigurd Fafnesbane tycker jag att vi ska ägna några minuter åt den sagan.

Konungasonen Sigurd har konstsmeden Regin till lärare. Regin har två bröder, Utter och Fafne. Utter roar sig med att förvandla sig till en utter. Denne Utter dödas en gång av Loke och några andra asar (obs inte Utgårds-Loke). Som straff åläggs dråparna att fylla utterskinnet med guld. U[illegible]och Regins bror Fafne vill ha guldet för sig s[illegible]vandlar sig till en drake och gör inte annat än vaktar sin skatt. Jo, en gång om dagen kryper han ner till stranden för att dricka. Regin övertalar Sigurd att gräva en grop i drakens väg och gömma sig i gropen. När draken passerar gropen så stöter Sigurd upp sitt svärd i hjärtat på draken, som förstås dör. Nu ska Sigurd och Regin dela på bytet. Men stek hjärtat först åt mig, säger läraren Regin till sin elev. När hjärtat börjar se färdigstekt ut känner Sigurd efter med fingret. Aj som katten. Han bränner sig, stoppar fingret i munnen, får drakblod på tungan och förstår fåglalåt. Här går det undan. Vad sjunger fåglarna? Jo förstås, Regin ämnar döda Sigurd och behålla allt guldet själv. Hur det gick med den saken förstår var och en. På ristningen syns hela förloppet med tydliga detaljer.

Här är händelsernas första del slut. Nu följer fortsättningen och våra namn dyker upp.

Sigurd, som efter den slutgiltiga lösningen med draken får namnet Fafnesbane, träffar, resp. blir kär i, och förlovar sig med Brynhild, en kvinna med spännande förflutet. De båda lovar varandra evig trohet.

Men i kulisserna står drottningen. Hon menar att Sigurd skulle vara den perfekte maken åt hennes dotter Gudrun. Hon ordnar till en trolldryck, Sigurd tappar minnet, blir kär i Gudrun och så blir det bröllop. Gudruns bror Gunnar och Sigurd blir bästisar (eller ingår fostbrödralag). Drottningen vill nu ordna gifte åt Gunnar. Vem skulle passa bättre än Brynhild?

Det går som drottningmodern vill och snart är Gunnar gift med Brynhild. Brynhild vill egentligen inte, men tvingas av ett speciellt löfte hon avgivit. Och nu händer det förfärliga, Sigurd får tillbaka minnet. Sen blir det gråt och tandagnisslan och ännu värre, Guttorm, broder till Gudrun och Gunnar, dödar den sovande Sigurd. På sista sidan i den förfärliga berättelsen stiger bålets lågor mot himlen och på bålet ligger förstås Sigurd, hans mördare Guttorm och Brynhild.

Låt oss repetera våra gatunamn som dykt upp i berättelsen: BRYNHILDS VÄG, de tre syskonen har var sin väg: GUDRUNS VÄG, GUNNARS VÄG och GUTTORMS VÄG.

Fler namn väntar på sin bakgrund och här fortsätter berättelsen. Den korta samvaron mellan Brynhild och Sigurd var dock lång nog för att de skulle få ett barn tillsammans, namnet på flickan var Aslög. I det vilda tumultet som skildrats ovan tog Aslögs fosterfader kung Heimer med sig den lilla flickan och gömde henne i sin harpa, sägs det. De vandrade långt bort och tänkte väl, när stormen lagt sig, återvända till Heimers rike.

Men ödet ville annorlunda. Heimer dödades av en bonde som han och Aslög övernattade hos. Aslög växte upp som dotter hos bonden och fick namnet Kraka. I en märklig situation möter Kraka den store hjälten Ragnar Lodbrok (efternamnet lär betyda luden byxa. För att inte bli ormbiten hade han smetat in sina byxor med tjära). Det gick som det brukar gå och vi har en rad gatunamn på köpet. HEIMERS VÄG, ASLÖGS VÄG, KRAKAS VÄG och RAGNAR LODBROCKS VÄG.

Och nu, EIRAS VÄG. Eira lär vara läkekonstens gudinna. Ytterst få uppslagsböcker ger upplysningar om Eira

Så var det BLOTGATAN. Att blota var ju att offra något, djur eller människor, till gudarna så de skulle bli mer villiga att hjälpa. Vid varje större gård fanns det ett särskilt blothus. Så fanns det offentliga helgedomar där man offrade, särskilt vid källor. Enligt Bra Böckers lexikon så var den främsta blotplatsen vid lunden i Gamla Uppsala. Där finns t.o.m. stockarna från blothusen kvar. Att dessa stockar enligt vetenskaplig dendrokronologisk ordning visat sig växta på 1600-talet behöver ju inte betyda så mycket i sammanhanget.

TYRS VÄG. Tyr var asagud nr. 3 (kom alltså efter Oden resp. Tor i aslig rangordning). Tyr hade även namnet Tir (som finns i danska Tirsdag, svenska tisdag). Tyr var Tor behjälplig vid många tillfällen.

EGILSVÄGEN. Egil var broder till den rätt

förskräcklige smeden Volund och hade i bekantskapskretsen flickan med det fantasieggande namnet Bödvild. Tycker bebyggarna på Egilsvägen att den ovan nämnde Egil låter förfärande så vill jag föreslå en annan Egil, nämligen skalden och hövdingen Egil Skallagrimsson (död 990).

ATLEVÄGEN påminner om hjälten Atle, som sökte skaffa sin konung Hjörvard hustru nr. 4. Han lyckades (efter många äventyr förstås) och vill nu vara ett föredöme för alla vid Atlevägen vad gäller hjälpsamhet på livets skiftande områden.

Den nya gatan fram till skolans parkeringsplats heter MUNCKTELLGATAN. Muncktell var kyrkoherde i Irsta 1820 - 1848 och bodde då förstås i den gamla prästgården vid vägen till Grävlinge. Muncktell, hans porträtt finns i kyrkans sakristia, är kanske mest känd för sina dagböcker. Dessa är "moderniserade" till stavning och finns att köpa i bokhandeln eller att låna på biblioteket. En av Muncktells söner, Teofron, blev grundare till Bolinder-Muncktellfabriken i Eskilstuna, som tillverkade bl.a. lokomobiler och traktorer.

Rune Svegréus

• • • • • • • • • • • •

SLÄKTFORSKARNAS HUS
THE HOUSE OF GENEALOGY * MOSKOGEN LEKSAND

Kom till Leksand och sök dina rotter !!!

Tel: 0247-122 80, fax: 0247-79 79 92, Box 175, 793 24 Leksand
Hemsida: www.genhouse-sweden.com * e-post: leksand@genhouse-sweden.com

- Vi har nu över 40 forskarplatser till förfogande!
- Vi har hela Sveriges kyrkböcker fram till 1928 på mikrokort och kunnig personal till hjälp!!!
- Vi anordnar kurser i textläsning/släktforskning - ring och boka en 5-dagarskurs!!!
- Kontakta oss gärna för gruppbokningar
  * **25% rabatt vid minst 25 deltagare** *

Helgerna öppet för grupper enligt överenskommelse
Ring alltid i god tid innan – salen kan vara fullbokad!

Öppettider 13 juni –11 augusti 2000:
Må-to 08.00-21.00 * fredag 08.00-16.00
14 augusti – maj 2001:
må-fre 08.00-16.00 * onsdag kvällsöppet till 21.00

Hotell Moskogen är numera närmaste granne – När du släktforskar får du bo och äta hos oss till specialpriser!
Ex: 250:-/person i dubbelrum med frukostbuffé!!!

Hotell
Restaurang
Konferens
MOSKOGEN
Leksand
Tel 0247-146 00
Fax 0247-144 30
Välkommen! Hälsar familjen Anders Nygård med personal!

Undran!

Vi är flera släktforskare inom samma släkt som träffas lite då och då. Vi försöker nu hitta alla ättlingar till en gemensam ana som levde i mitten av 1800-talet i SV Dalarna. Hittills har vi funnit över 300 personer fram till nutid. En del av dem har ju dött under tiden. Vi vill försöka att anordna en släktträff för de som är intresserade.

Vet Du något om bildande av släktföreningar, t.ex. för- och nackdelar? Finns det några fördelar överhuvud taget? Vad består eventuella nackdelar av?

Jag vill gärna ha synpunkter om släktföreningar från de som har erfarenhet om detta.

Birgitta Roman
Råbykorset 38, 724 69 V-ås tfn. 021-35 86 91.

Jag har inte tid .....

Min farfars farfar arbetade tolv timmar varje dag, även lördagar. Det var en arbetsvecka på 72 timmar. Dessutom skötte han en trädgård med ett litet hus, var kassör i skyttelaget, brandman vid den lokala brandkåren, tenor och notskrivare i sångföreningen. Han klippte själv håret på sina sex barn, halvsulade familjens skor, högg åtta kubikmeter ved till vintern samt gjorde de mesta husgeråden själv.

Min farfars far hade kommit ned till en arbetstid på 54 timmar. Han övertog trädgården och var också brandman. Likaledes var han medlem i skyttelaget, och i sångföreningen var han baryton. Men han hade inte tid att varken vara kassör eller notskrivare. Han klippte heller inte håret på sina fyra barn och hans vedhuggning inskränkte sig till: 1 kubikmeter för han hade börjat elda med kol. Husgeråd var något man köpte.

Min farfar arbetade 48 timmar i veckan. Också han sköter trädgården och är medlem i skyttelaget. Men han hade varken tid till sång eller frivillig tjänst i brandkåren. Hans två barn gick till frisören. Vedhuggning till vintern? Nej, men han gjorde lite slöjd då och då.

Min far är traditionstrogen och därför medlem i skyttelaget men han går aldrig dit. Han har slutat med familjeträdgården, det lönar sig inte längre och han har inga barn hemma.

Bränsle och kol till vintern? Nej, han har fått elvärme. Hur skulle han annars få tid till någonting i vår jäktade tid. Han arbetade ju trots allt länge 45 timmar i veckan.

Och jag själv? Jag har överhuvudtaget inte tid till någonting. Inte till att sjunga och absolut inte till ideellt arbete. Hur skulle jag kunna det med en så slitsam och lång arbetstid som 40 timmar i veckan! *"Erik"*

saxat ur Kristinehamn-Storfors Aktuellt i okt. 1989.

Soldat- ryttar- och båtmanstorp i Dingtuna.

Från **Stig Rudberg** i Dingtuna har vi fått denna förteckning.

Socken	Rote/Rusthåll	Kompaninamn	Torp nr:
Dingtuna	Löfsta	Västerås kompani	VR-00-0034
Dingtuna	Löfsta	Västerås kompani	VR-00-0035
Dingtuna	Löfsta	Västerås kompani	VR-00-0036
Dingtuna	Sippersta	Västerås kompani	VR-00-0037
Dingtuna	Bjärby	Västerås kompani	VR-00-0038
Dingtuna	Näsby	Västerås kompani	VR-00-0039
Dingtuna	Näsby	Västerås kompani	VR-00-0040
Dingtuna	Boda	Västerås kompani	VR-00-0041
Dingtuna	Fälvik	Västerås kompani	VR-00-0042
Dingtuna	Fälvik	Västerås kompani	VR-00-0043
Dingtuna	Husta	Västerås kompani	VR-00-0044
Dingtuna	Husta	Västerås kompani	VR-00-0045
Dingtuna	Kallsäby	Västerås kompani	VR-00-0046
Dingtuna	Jölmesta	Västerås kompani	VR-00-0047
Dingtuna	Jölmesta	Västerås kompani	VR-00-0048
Dingtuna	Forkesta	Västerås kompani	VR-00-0049
Dingtuna	Vendle	Västerås kompani	VR-00-0050
Dingtuna	Törunda	Västerås kompani	VR-00-0051
Dingtuna	Torp	Västerås kompani	VR-00-0052
Dingtuna	Oppgårda	Västerås kompani	VR-00-0053
Dingtuna	Bälby	Västerås kompani	VR-00-0055
Dingtuna	Grippeby	Västerås kompani	VR-00-0056
Dingtuna	Oppvreta	Västerås kompani	VR-00-0057
Dingtuna	Östjädra	Västerås kompani	VR-00-0058
Dingtuna	Näsby	Livregemente till häst	LD-01-0103
Dingtuna	Frändesta	Livregemente till häst	LD-01-0104
Dingtuna	Bullsta	Livregemente till häst	LD-01-0105
Dingtuna	Lospånga	Livregemente till häst	LD-01-0106
Dingtuna	Tibble	Livregemente till häst	LD-01-0107
Dingtuna	Tibble	Livregemente till häst	LD-01-0108
Dingtuna	Slittsta	Livregemente till häst	LD-01-0109
Dingtuna	Skogsta	Livregemente till häst	LD-01-0110
Dingtuna	Utvreta	Livregemente till häst	LD-01-0111
Dingtuna	Ytterhälla	Livregemente till häst	LD-01-0112
Dingtuna	Ytterhälla	Livregemente till häst	LD-01-0113
Dingtuna	Olsta	Livregemente till häst	LD-01-0114
Dingtuna	Råby	Livregemente till häst	LD-01-0115
Dingtuna	Folkesta	Livregemente till häst	LD-01-0116
Dingtuna	Folkesta	Livregemente till häst	LD-01-0117
Dingtuna	Froby	Livregemente till häst	LD-01-0118
Dingtuna	Froby	Livregemente till häst	LD-01-0119
Dingtuna	Vångsta	Livregemente till häst	LD-01-0120
Dingtuna	Vångsta	Livregemente till häst	LD-01-0121
Dingtuna	Stockumla	Livregemente till häst	LD-01-0122
Dingtuna	Bysingsberg	Livregemente till häst	LD-01-0123
Dingtuna	Hamra	Livregemente till häst	LD-01-0124
Dingtuna	Tängby	Livregemente till häst	LD-01-0125

Dingtuna-Lillhärads sockengille har gjort denna inventering och uppgifterna är insända till:
Centrala soldatregistret Regementsmuseet P4/Fo35
Box 604
541 29 Skövde.
Adressen till sockengillet:
c/o E.Magnusson
Västjädravägen 2A
724 75 Västerås

TÄVLING

I detta bokstavsgytter döljer sig namnen på ett antal träd och buskar. Försök hitta dem genom att markera namnen med en penna. Tips! Tänk i flera "riktningar". Vem hittar flest? Lämna svaren senast på mötet torsdagen 2 nov. 2000, eller skicka det till någon i styrelsen.

A E J F V I S U X I B C A T F O V I B S S A
U E N O T O K L A T Y V R S S K O G S A L M
B Ö I X A A Ä Ä T U S L Å N C E P I Å D L J
E C P J L E F R C P Z K Y R B A S L L O T J
F B O K L S O K E R A L A T T G L O I B A O
I F R U P Z T T S Å S I T T A B A S N Y S L
L Å S G L O G R A N D B G A S P J N D Ö D S
S Y N Ö D I G Ä R T A B E L L D A Ö D E T T
O R N S G Ö S D G R Å A L A V I I X R I S E
M N C B U L T H Y T T L C Ä S F A D O K I R
T Y P S A K A P Ä L S X R H J Å Ä G G Ö K B
U V I D E B U S K A R G P Å G G R O Y R F U
R O T Y B X J O B J B R Ö D C E Ö B L A A S
O H A S S E L F H J R V A S K L N O F S Y N
K R A V U T E I Ö A Ö I B U S B N L Ä B O T
R Z P V R B A R R A D R A N D Ä B L F I N A
A R A B T I K C U V O Z K R Y R G O H Ä G G
P Å S K Z O J O C H S Y N A D P C B Ö J S B
A T E K U P R B R A K V E D A V O E G E P O
S I C I R K A N A L I N S U O R M N S O L X
O B J Ö R N B Ä R L Z O R L L A R V R Ö K E
Y A T S P R Å N G O P Y T T V B R E V O Y L
F S A A B K O B E N T R Y D O S Å D D Ö S Y
Å T V I L D K A P R I F O L N A F L Ä D E R

Vinstlistor och våra sponsorer:

Medlemsmötet 7 Jan. 2000.

1:a pris "Bärgslagens pulsåder" från V-ås museum.
2:a pris "Historien om en stad" från VLT.
3:e pris T-shirt från Kontorab, Bäckby.
4:e pris Musmatta till datorn från WM-Data, V-ås.
5:e pris Glasögonfodral från Glasögonhuset, V-ås.

Närvarolotteriet vid årsmötet.

1:a pris: Ryggsäck Wasa Radio,Vasagatan.
2:a pris: Keps, "Grönare Skog" från Skogsv.styr.
3:e pris: Dryck-plastflaska från Flisbergs Sport, samt 2 st Reflexer, "Katt" från Folksam.

Jeopardytävlingen *(högsta möjliga poäng var 180)*

176 p Ulla Sköld 1 par solglasögon m. fodral från Nymans optik
160 p Vera Lewén T-shirt från Softland-Data.
147 p Hans Johansson Bok av Bo Setterlind från Vera Lewén.

Lotteriet vid årsmötet.

1:a pris: 1 st telefon från Teliabutiken i Gallerian.
2:a pris: 1 st stor trunk från Västerås Turistbyrå.
3:e pris: 1 st förstoringslupp från Optiker Rynger.
4:e pris: 1 par stereohörlurar från Expert Fallbergs.
5:e pris: 1 kart. ljusstöpnings kit från Öbergs Färg.
6:e pris: 2 st tidskriftsamlare, A4 från Wennbergs
7:e pris: 1 påse grillkol från K-Rauta, Hälla.

Korsordstävlingen:

1:a Gunilla Gustafsson 1 par solglasögon med fodral från Opt. Edholm.
2:a Birgitta Roman T-shirt med tryck från Softland-Data.
3:a Wera Lewén Dryck-plastflaska från Flisbergs Sport, samt 2 st reflexer, "Katt" Folksam.

Här får vi passa på att tacka alla våra sponsorer för deras gåvor. TACK!

Här är de rätta svaren från föregående tävlingar

Poäng	Djur/Natur	Svar
2	Kviga	Vad är ko som inte har kalvat?
4	Kricka	Vad heter den minsta gräsandsfågeln?
6	Tyre	Vad heter extra kådig tallved?
8	Stut	Vad är en ej inkörd kastrerad tjur?
10	Nolor	Vad kallas de av Ahlströmer på 1700-talet införda "Nya" rotfrukterna? Vad är potatis ?

Poäng	Redskap	Svar
2	Hötjuga	Vad är handredskap vid höbärgning?
4	Orv	Vad är ett lieskaft?
6	Sickel	Vad är ett enkelt verktyg för finputsning?
8	Årder	Vad är en plog utan vändskiva?
10	Korp	Vad är en hacka som är spetsig i båda ändarna?

Poäng	Vetenskaper	Svar
2	Ortopedi	Vad är läran om rörelseapparten?
4	Onkologi	Vad är läran om tumörerna?
6	Hippologi	Vad är läran om hästar?
8	Numismatik	Vad är läran om mynt och medaljer?
10	Paleontologi	Vad är läran om utdöda växter och djur?

Poäng	Kyrkligt	Svar
2	Lysning	Vad är ett kyrkligt tillkännagivande om äktenskap?
4	Mässhake	Vad är klädesplagg som bäres av präst vid altartjänst?
6	Kräkla	Vad är biskopsstaven?
8	Mitra	Vad är biskopsmössan?
10	Triptyk	Vad är en hopfällbar tredelad altartavla eller dylikt?

Poäng	Hushåll	Svar
2	Spiskrok	Vad är ett verktyg för vedspis?
4	Kräkla	Vad är en omrörare i grötgrytan bl.a.?
6	Solv	Vad heter trådöglan som bestämmer vävens mönster?
8	Klut	Vad är tygstycke knutet runt huvudet?
10	Skrubbstol	Vad är redskap att sitta på vid ullkardning?

Poäng	Övrigt/Blandat	Svar
2	Kremla	Vad är en spröd skivling oftast med starkt färgad hatt? Vad är en svamp?
4	Krikon	Vad är små sura plommon?
6	Fälting	Vem var dykarbasen på regalskeppet Wasa?
8	Schäferi	Vad är en fåravelsanläggning?
10	Anapest	Vad är en versfot? (Diktning eller poesi)

Svar på förra antavlan.

Jag fick kontakt med en avlägsen släkting i Stockholm. Denne kunde ge besked om farmors släkt. En gren av släkten kom från **Viby by, Arboga landsförsamling** och de hade bott där ända sedan slutet på 1500-talet. Om detta finns att läsa i "Släkter från Arbogatrakten" av Tore Hallgrim.

Birgitta Roman.

Denna nya antavla är **Dagmar Langes** och är framtagen av Peter Danielsson. Kontakta Peter på tfn. 021-275 50, om Du kan fylla på den med ytterligare namn eller andra uppgifter.

Lösning på korsordet

Vågrätt
5 Släktforskning
6 Gör vi mången för att hitta anor
7 På denna bör du säkerhetsspara
8 Blir glädjen då du hittar en ny ana
10 Har österskarna varit i 10 år
11 Herdaminne

Lodrätt
1 God tid för släktforskning
2 Vill vi alltid ha
3 Rött eller blått
4 Jordreform
9 Bör man även ta vid arkivbesök
10 Förkortningen f

ANTAVLA för Dagmar Lange 1914-03-31 Västerås domkyrko

proband
1 Lange Dagmar
* 1914-03-31 Västerås domkyrko
† 1991-08-10 Nora Kungsgatan

far
2 Lange Clas Bernhard
* 1889-04-22 Avesta
† 1917-01-24 Lindesberg

farfar
4 Lange David Emil
* 1858-12-30 Haraker Ulfsta
† 1930-02 Avesta?
v 1885 Västerlövsta

farmor
5 Jonsdotter-Stavfors Emma
* 1860-02-27 Västerlövsta Norr Starf
† 1932-03-14 Avesta

mor
3 Keijser Elsa Maria
* 1888-06-09 Västerås domkyrko
† 1971-10-21 Örebro

morfar
7 Keijser Johannes Robert
* 1862-10-05 Skultuna Bruket
† 1941-03- Västerås domkyrko
v 1884-08-24 Västerås domkyrko

mormor
8 Hellgren Maria Carolina
* 1858-03-05 Burträsk
† 1910-10-16 Västerås dk.

farfarfar
17 Petersson Gustaf
* 1826-01-30 V. Vingåker Baggetorp
v 1851-01-04 Romfartuna

farfarmor
18 Ågren Christina
* 1824-09-30 Östervåla
† 1898-04-25 Västerlövsta Sör Starfor

farmorfar
6 Stavfors Jonas
* 1823-10-22 Hedesunda
v 1845 ?

farmormor
21 Nilsdotter Stina
* 1825-08-08
† 1880-08-20 Västerlövsta Norr Starf

morfarfar
9 Keijser Carl Robert
* 1828-03-29 Skultuna Bruket
† 1885-12-02 Skultuna Bruket
v 1849-11-18 Skultuna

morfarmor
10 Aspman Johanna Charlotta
* 1823-09-07 Västerfärnebo Fors
† 1905-10-10 Skultuna Kärrbo

mormorfar
30 Nilsson Lars
* 1832-01-22 Burträsk Bodbyn
v 1854-09-24 Burträsk

mormormor
31 Andersdotter Maria Johanna
* 1825-09-18 Burträsk Svarttjärn

22 Olsson Pehr

23 Larsdotter Kerstin

19 Ågren Eric

20 Larsdotter Rosendahl Greta
* 1794?

44 Lindqvist Eric
* 1792-10-03

45 Ersdotter Margta
* 1793

11 Keijser Per
* 1798-01-14 Skultuna Bruket
† 1876-10-16 Skultuna Bruket
v 1826-10-19 Skultuna

12 Målström Ulrica Johanna
* 1806-06-25 Locknevi

13 Aspman Daniel
* 1793-04-27 Ramsberg Gammalbo k
v 1817-09-23 Köping Stad

14 Öström Maria Ulrica
* 1796-04-18 Köping stad

32 Jonsson Nils Fredrik
* 1802-04-25 Burträsk Bodbyn
v 1828-11-23 Burträsk

33 Larsdotter Stina Cajsa
* 1801-06-24 Burträsk Bodbyn

34 Thomasson Anders
* 1795-04-02 Burträsk Fisktjärnliden
v 1823

35 Persdotter Anna Greta
* 1794-09-11

Avs:
Västerås Släktforskarklubb
c/o Sven Olby
Ragnaröksgatan 12
723 55 Västerås

FÖRENINGSBREV

B

SVERIGE
PORTO BETALT

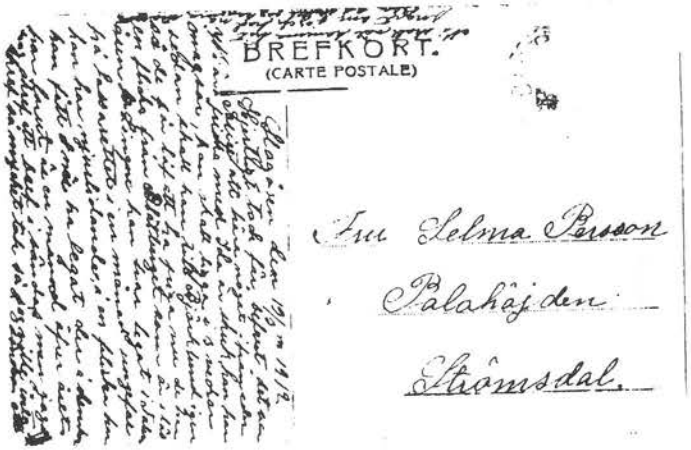

Huset på bilden är från Slogåsen, Blötberget, Grangärde/Ludvika fs. (W). Brevkortet är avsänt 1912. Huset lär vara byggt av Karl Magnusson. Det är tänkt som ett tvåfamiljshus. Magnusson bodde på bottenvåningen. Ida och Signe som nämns i texten är systrar. Ida är svägerska med Anna Magnusson. Mottagare av kortet är syster till Anna Magnusson. Paret till vänster är Karl Magnusson f. 1876 i Nås (W) och Anna f. Jansson 1873 i Grangärde (W). Känner Du igen någon på bilden? Kan Du tyda vem som skrivit? Hör isåfall av Dig till ***Birgitta Roman****, Råbykorset 38, 724 69 V-ås tfn. 021- 35 86 91.*

Klubbens olika dataregister, har 102254 st. poster enl. följande:

Alunda		
Födda	1779-1861	6031 poster
Döda	1733-1766	1732 poster
Arboga		
Födda	1858-1859	206 poster
Badelunda		
Födda	1684-1716	632 poster
Födda	1775-1927	4592 poster
Irsta		
Födda	1920-1924	184 poster
Köping land		
Födda	1830-1919	4160 poster
Köping stad		
Födda	1830-1924	8176 poster
Ramnäs		
Döda	1727-1731	
Döda	1743-1762	c:a 700 poster tillsammans

Sevalla			
Födda	1667-1686	123	(påbörjad)
Födda	1836-1920	1702	poster
Vigda	1860-1863	22	(påbörjad)
Västerfärnebo			
Födda	1689-1927	24353	poster
Vigda	1689-1927	6065	poster
Döda	1689-1927	18522	poster
Västerås			
Födda	1622-1714	6308	poster
Födda	1803-1871	7392	poster
Döda	1775-1779	550	poster
Döda	1790-1866	10268	poster
Vigda	1741-1758	506	poster
Inflyttade	1834-1850	2837	poster
Inflyttade	1879-1881	1386	poster